

ROMANIA NOUA

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Plata anunțurilor după învoială
Redacția și Administrația
Strada Gogoși No. 39 - Chișinău

Director: Dr. ONISIFOR GHIBU

Iese în fiecare zi de lucru
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Un arhipăstor martir: Vladimir Repta

de I. Nistor
profesor universitar, membru al Academiei române

Vestea despre înlăturarea mitropolitului Vladimir dela cârma bisericii românești din Bucovina, a trezit o mâhnire adâncă în inimile tăturozilor filii săi suferinți. O soartă crudă ne desparte de dânsul în vremile acestea de nespusă durere și suferință. În gândul nostru suntem însă aproape de iubitul nostru cărmuitor sufletesc și am fi fericiți peste măsură când cuvântul nostru de sinceră compătimire ar putea pătrunde până în singurătatea tristului său surghiun, în care se roagă lui Dumnezeu pentru mântuirea bisericii și-a neamului său.

Binelui și fericirii acestora își închinase viața și nu s'a gândit niciodată la fericirea sa personală. Neuitate îmi vor rămânea în memorie cuvintele, pe care le-a rostit la 1902 în catedrala din Cernăuți cu prilejul instalării sale în scaunul de Arhiepiscop și Mitropolit al Bucovinei și Dalmației: «Fînd că pot spune cu conștiința curată că n'am înșelat niciodată spre scânnul acesta și că n'am întins niciodată mîna spre tolgul arhipăstoresc, deci, fiindcă cred că Dumnezeu m'a chemat la acest post plin de răspundere, îmi plec capul înaintea voinei Sale sfînte și, lepădînd toată grija și toată teama, voiu purta tolgul arhipăstoresc cu bărbăție și încredere în Dumnezeu și mă voiu strădui să conduc corabia bisericii spre ținta ei».

În această frumoasă mărturisire de credință se oglîndește felul de a fi, de a simți și gândi al mitropolitului Vladimir. Neclintit în credința mărturisită, el a cărmuit corabia bisericii bucovinene peste valurile turburi ale patimilor politice și ale luptelor naționale și n'a lăsat cârma din mîna timp de 16 ani până nu i-a fost smulsă cu puterea. El s'a împotrivit aceluia care râvneau la averea cu care Domnii Moldovei au înzestrat biserica din Bucovina. El a zădărnicit planurile aceluia, care doriau să desbina eparhia bucovinena ca și mama cea vitrigă din pilda lui Solomon. El a apărut cu îndărjire caracterul istoric al bisericii sale, susținînd sus și tare că a fost chemat la conducerea unei eparhii românești, pe care înțeleg să neștirbită dorește să o lese urmașilor săi. Cu un an înainte de iz-

bucnirea războiului mondial i s'a impus un vicar general străin. A protestat cu energie împotriva încălcării drepturilor sale eparhiale. Era gata să se retragă la mănăstire, dar a rămas la cârma bisericii pentru a o feri de primejdii și mai mari. Nu bănuia că viitorul cel mai apropiat îi ascundea jigniri și suferințe și mai mari.

La izbucnirea războiului mondial i s'a cerut să jertfească o parte din avutul bisericii pentru nevoile războiului. S'a supus. Au năvălit Rușii în țară. A ieșit înaintea lor și a scutit prin aceasta Cernăuții de bombardare și populația de o prea mare contribuție pe care le-o impusesse năvălitorii.

Rușii îl forțară să pomenescă numele țarului la liturghie. Cine se putea împotrivi puterii? I s'a făcut însă din aceasta cap de acuzație. De mult îl pîndeau dușmanii. Au descoperit în sfîrșit arma împotriva lui. Dar n'au îndrăznit încă a se folosi de ea... La a doua ocupație rusească fu ridicat din palatul mitropolitan și internat la Dorna într'o cameră de hotel, unde era lipsit de îndemănările recerute de vârsta și situația sa de cap al unei bisericii autocefale. Dară nu acesta-l făcu să sufere ei gândul, că era forțat de a si părăsi turma într'o vreme când ea avea cea mai mare nevoie de secul și mîngăierea sa.

A pribegit trei ani de zile prin Ungaria, Bohemia și Austria cu întreg Consistoriul său.

I s'a cerut o nouă sumă și mai însemnată din averea bisericii. A subscris-o și pe aceasta cu mîna tremurîndă...

În sfîrșit venîră evenimentele din primăvara anului acestuia. *Rutenii* găsîră de cuvînt să oară imediată realizare a vechilor lor postulate: *împărțirea diecezei și așontribuirea ei, la care nu contribuîseră cu nimic.* Mitropolitul Vladimir se împotrivi. Este amenințat cu destituirea în caz de împotrivire. El perzistă în hotărîrea sa, fiindcă pas-

torul cel bun viața și pune pentru turma sa...

Atunci dușmanii recurg la arma ce se făurise împotriva sa pe vremea ocupației rusești, lovesc fără milă în el, cel vecinic corect și loial, și-l înlătură dela cârma bisericii sale.

Mitropolitul Vladimir preferă să se jertfească pe sine pentru a salva neștirbite drepturile noastre asupra bisericii din Bucovina, dînd astfel o pildă măreață de abnegație și jertfire de sine. În durerea noastră nemărginită aveam o mîngăiere că în cursul acestui războiu s'a ridicat și un arhipăstor român, de legea dreptmăritoare, la înalțimile morale a cardinalului belgian Mercier.

Noi Români din Bucovina putem fi mîndri de atitudinea demnă a arhipăstorului nostru, care desminte în mod așă de strălucit declarațiile lipsite de demnitate națională, slugarnice și pline de lingușire, ale unor pretinși reprezentanți slabi de inger sau interesați.

Dumnezeu pune adesea la grea încercare pe cei ce-i iubește.

Iar cînt privește pe Rutenii, cari în nerăbdarea lor de a se vedea stăpîni asupra bisericii din Bucovina, care nu este a lor, nu puteau aștepta moartea martirului, ținem să le aducem aminte de cuvintele lui Petru Rareș:

«Să nu fie mîndri pentru biruința lor, căci n'au dobîndit-o prin înșasi puterea și vrednicia lor, ci numai cu norocul, care se schimbă adesea».

Partidul boerilor

«Acțiunea Română» vestește că boerii din Basarabia vor înființa în curînd un nou partid politic. Scopul lui este paralizarea curentului democratic țărănesc pe deoparte, iar pe de alta înlăturarea reformei agrare și în Basarabia după principiile Constituantei din anul trecut. Boerii plînuiesc și o nouă gazetă, care ar fi condusă de un domn Sipsom.

Insemnări despre Basarabia

Cunoștința ce avea guvernul Basarabiei despre numărul locuitorilor săi dela anul 1823 și 1827:
106.062 familii, iar suflete peste 600.000 și aume locuitoare prin țăruri:
12.490 familii
6.178 " pe moșile Coroanei
7.392 " colonii străine
75.767 " pe moșii particulare
707 " Țigani
3.528 alte clase de oameni supuse birului.
105.062 Suma.
Către acștia se mai socotesc încă 1.770 neinsurați.
Iar pămîntul Basarabiei se împărțește în 6 ținuturi, anume:
Orheiul cuprinde verște pîtrate 6.510
Eșii " " " 7.567
Hotiul " " " 4.800
Ismail " " " 6.833
Benderul (Tighina) " " 5.440
Achermanul (Cetatea Albă) 7.328
care fac verște pîtrate peste tot 38.469 iar mile geografice pîtrate . . . 786
În ținutul de la Cetatea Albă (Acherman) la anul 1826 s'au scos la 1826 din Salinele (Ozenele) 7 milioane puduri de sare, și după scoțea administrației salinilor (ocnilor) de așe din lacurile dela Acherman s'ar putea scoate pe an la 50 milioane puduri de sare.
Capitala ținutului Orhei și a toatei provincii este Chișinăul (dela Cașla nouă sau Caștu nou, ori Casa nouă numit Cașinou și de străinii ce n'au pe z și pe a zic Chișinău).
Are locuitori . . . 19.500
Ținutul Bălțiului de la Bălți capitala are . . . 7.000
Hotiul sau Cotiul are . . . 8.000
Ismail sau Sinilul și Similul are . . . 12.500
Benderul sau Tighina și Tighina are . . . 4.700
Achermanul sau Cetatea Albă 1.260 (Albina Românească 1829).
G. Sion (Bacău)

Noii Directori în școlile bisericăști

Statul arhiepiscopesc a făcut în ședința sa dela 27 August, următoarele numiri:
1. Seminarul duhovnicesc din Chișinău, Director P. C. S. arhiepiscopul Visarion Puiu, fost director al seminarului din Galați; inspector (subdirector) Ioan N. Halippa, inspector școlar la Berdeansk.
2. Școala eparhială de fete: Directoara domnișoara Sanda Ulubeanu, inspector parintele Lesnic.
3. Școala duhovnicescă din Chișinău: director pînă Sergiu Bejan, inspector, d-l Mateevici.
4. Școala duhovnicescă din Ismail: părintele Lea, fost subdirector al Seminarului Central din București, inspector d. Hondra.
5. Școala duhovnicescă din Iedea: director d. Spinei, inspector d. Păun.

Pajura imperială rusească

dela Gimnaziul No. 2 din Chișinău
Vedem că s'a dat ordin ca toate firmele să fie scrise și în românește, mai vedem că la toate autoritățile și școlile pajurele imperiale rusești au fost scoase iar inscripțiile se schimbă cu încetul în românește. Numai pe fațada clădirii gimnaziului No. 2 stăruie nu numai inscripțiunea rusească, dar și pajura rusească, simbolul vechiului imperialism rusesc.
Inscripțiunea poate că va fi și menținută, deoarece gimnaziul acesta e vorba să fie al Rușilor, deși credem că trebuie adăogată numai decît și o inscripțiune românească înaintea celei rusești, precum ca să se știe că suntem în România. Deloc n'are ce căuta însă pajura imperială rusească, pe care patrioții ruși nu o vor găsi acuma doară nici la Moscova și Petrograd. Sau poate se crede că, dacă e vorba de gimnaziul rusesc, apoi e un loc exteriorial și are voie să-și puie emblemele sale speciale. Nu credem!

Serisori către femei

III
Nu puteți sluji și lui Dumnezeu și Mamoni.
Fiecare din noi, cercelîndu-și inima, sîntem puși în fața întrebării celei mari de-a soarele pe Isus din viața noastră, cum au făcut Indoișii nu de-a închină cu dragoste toată sînța și puterile noastre, ca o dînie în mironosițele.
Că i nu putem alege numai pe jumătate. Nu-i cu puțință să ne împărțim timpul și inima parte pentru noi și parte pentru Dumnezeu. Lui Dumnezeu îi dăm câte-o sesă în Dunăre și sărbători sau câteva clipe zile cînd roștim rugăciuni învîșale de mult Lui și închinăm cu căpșia tolgani pe cerșitorii cari jignesc sînțul nostru estetic cu umbra lor proșădă. Dar noi tobiși, fără a corola mult dramele lor, scoatem din fundul unei punji scumpe o mîcă hîrtie, pe care o dăm în grabă și pornim înainte cu conștiința împăcătă că am făcut o faptă bună. Și ce mai facem pentru Dumnezeu? O l' am luat parte la serbări de binefaceri, am dînsul o noapte înțreagă sîri țînd o rochie de mîc de lei, ca să arunc 20 lei la fondul pentru orfanii și tuberculoși. Și în tot ce am făcut, n'am învelit în țaina bogată a Fariseului, care pe dinăfară se arată drept înaintea oamenilor iar dinătrun și plin de călcărie și fîr de țep.
Bine! Dîm și în cercelînd ini-

Ojalbă a orășenilor din Chișinău

(1815)
D-l Profesor G. Nediogu ne trimite spre publicație frumoasa jalbă a orășenilor din Chișinău, cari acum 103 ani, cu statornică dragoste de neam și limbă cereau M. Mitropolitului Gavriil Baulescu o școală în limba moldovonească pentru copiii lor.
Cître Inalt Preașfîntia Sa a Prea Sfîntului Îndreptăto alui Sinod cîten și al a eluiași Exarh, Chiriu Chir Gavriil, Mitropolitul Chișinău lui și Hotinului și a felării de ordine Cavalier.
D. la negustorii și alți lăcutoiri din Chișinău ce avem cîp de învățatură în limba moldovonească.
Plecătă jalbă
Mult îndurat, și Inalt Preașfîntie Stăpîn!

Cu totul împotriva ne este a vedea pe fiii noștri lipsiți de hrana învățurii limbii noastre. Și nu numai fiii cei sărmăni și scăpătați pîinesc această mare pagubă, dar și fiii celor ce ar putea ajuta ceva pe un dascăl, învățător copiii lor, asemenea lipsiți suntem, nefînd nici casă de obște precum se află pe la alte orașe. Și măcar că în trecut an, 1812 Deceembrie 16, ne am înștiințat că din milostivă poruncă a Inalt Preașfîntiei Voastre să rînduise dascălul Gheorghe Popovici învățător de copii la biserica sf. Prooroc Iie, pentru care nu puțin ne-am bucurat, dar de vremece, la câteva luni după aceea, trebuind rînduita casă de școală pentru lucrul bisericesc, s'au zăicnit lucrul. Pe urmă gîsîndu-se altă casă de școală la biserica Nașterii Precistii, s'au strîns copiii acolo și asemenea u mînd nevoia pînă la casă de șezut a Sfîntiei Sale părintelui protopopul Luca, s'au dat și aceea Sfîntiei Sale, unde și acum șede. Și așa de istov s'au stricat acea milostivă punere la cale, nu cu puțință mîhniciune a noa tră și multă pagubă a fiilor noștri. Pe tru aceasta facem știut și rugăm mila Inalt Preașfîntiei Voastre, ca iarăș să să pue în rînduială acest trebuincios lucru; iar pentru dascăl suntem mulțumiți și cerem tot pe Gheorghe Popovici, ca să fie rînduială numai pentru învățatură copiii, făgăduindu-i și din partea noastră ceva ajutor și mai vătos venit colui țîrgului, care mai-aiine era afierosit școlii obștești ce se zicea „domnească” aici în Chișinău, vom a se trage iarăș întru aceiași rînduială ce se urma. Și dacă Inalt Preașfîntia Voastră veți socoti a fi cu cuvîntă a ni se da și o condiție de milostenie spre a se putea zidi niște case mai mari de școală spre înmulțirea obștii va rămîne a Inalt Preașfîntiei Voastre bună-voință.

La mila Inalt Preașfîntiei Voastre, cu milostivă punere la cale, cu totul plecăți, (ss) Vasile staroste de tîbăcari.
Gavril staroste de coșcari, Ion Purcel, Costandin Băcel, Serghe Bazir, Ioan Catâr, coșcar, Dimitrie Sărbul cupeț, Costandin Ceauș, Gheorghe Lazăr, Simeon Abageriu, Stoilă Pencu, Lascu Stoilă, Petre Neculai Blînarul ș. a.
Gheorghe Popovici dascăl din Chișinău am scris.
1815 Mai 21.

Cîntece din războiul nostru

Foate verde murele
Cum n'eam plîng azi murele
Pe toate drumurile...
Și mă plînge sora mare
Cu păr galben pe spinare,
Și cu sora mijlocie
Cu părul pînă-n călcăie.
Plînge sora cea mai mică,
Munții'n patru se despică
Inima mi se despică.
*
Foate verde de bujor
Puiică, puiică, tu n'ai dor
Să mă vezi pe unde mor.
— Bu eu am, bătă, dor
Dar n'au arpi ca să zbor
Să te văz pe unde mori,
Că sunt un biet pușcar
Împușcat de vîntător
În aripă și'n picior.
Vîntătorul a murit,
Picioarul mi-a trecut
Aripoare mi-a crescut,
Aripoare de argint,
Ca să șbor pe sub pîmînt
Că să viu să te sîrut,
Că pe sus nu este chip
De obuze și șrapnel
Ce le trag din tuuri grele,
Tuuri grele și bliadate
În atacuri și asalte,
Și le trag și zi și noapte
De urlă pîmîntul, hule.
Mai pe sus aeroplans
Ce trîntește bombă tare.
Cînt e pîmîntul de mare
Numai foc, potop și jale
S'a oprit luna din orle
Și întrebă pe sfîntul soare:
— Ce ne facem frașoare
Că stă lumea'n fîșă mare
S'au plecat soldații loți
Ai lui Mihai strîmpeți

